

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет географії, туризму та історії
Кафедра соціології та масових комунікацій**

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ірина Грабовець _____

«__» _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 2024 р.

СТІНОПИС ЯК ФОРМА САМОВИРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Кваліфікаційна робота
студентки групи СМК-20
першого (бакалаврського) рівня освіти
спеціальності 054 Соціологія
Терещенко Віолетти Костянтинівни
Керівник: д.соціол.н,
професор, Лобанова А.С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

Члени ЕК _____

Кривий Ріг - 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СТИНОПИС ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
1.1. Стінопис як соціально-культурне явище: визначення та історія походження.....	6
1.2. Соціо-культурні підходи до пояснення змісту і сутності стінопису.....	9
1.3. Різновиди і форми стінопису	10
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. СТИНОПИС ЯК ФОРМА САМОВИРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	17
2.1. Молодь як суб'єкт і об'єкт стінопису: характеристики і особливості ...	17
2.2. Стріт-арт та його вплив на свідомість молоді	20
2.3. Стінопис-граффіті як форма самовираження сучасної молоді.....	26
Висновки до розділу 2.....	29
РОЗДІЛ 3. СТИНОПИСНИЙ РУХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	31
3.1. Програма соціологічного дослідження стану стінопису в Україні під час війни.....	31
3.2. Репрезентація форм і способів самовираження молоді через стріт-арт	33
3.3. Тренди в сучасному стінописі та їх вплив на формування ціннісних орієнтацій молоді.....	38
Висновки до розділу 3.....	39
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	45
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі молодь виявляє активний інтерес до різноманітних форм самовираження та виявлення своєї індивідуальності. Однією з таких форм є стінопис, який в останні десятиліття набув особливої популярності серед молоді як засіб виразу своїх думок, емоцій та поглядів. Стінопис, або стріт-арт, втілюється на вулицях міст, на будівлях, муралах та інших громадських поверхнях, де кожен може побачити його творчість.

Стінопис – це мистецька техніка, що полягає у створенні малюнків, зображень або написів на стінах або інших вертикальних поверхнях. Це одна з найдавніших форм мистецтва, яка має глибокі історичні корені і знаходиться на стику між мистецтвом, архітектурою та графікою.

Стінопис може приймати різні форми, від простих малюнків і написів до складних муралів та графіті-арту. Він може бути виконаний у різних техніках, таких як фарбування, розпис, графіка, аерозольне малювання та інші.

Цей вид мистецтва розглядається як одна з найважливіших форм візуального мистецтва, що здатна відтворювати ідеї, емоції та культурні цінності через малюнки, зображення та написи на вертикальних поверхнях. Він володіє великим потенціалом для комунікації та вираження індивідуальних та колективних поглядів, а також для впливу на громадську свідомість, виступає як важлива частина публічного простору, здатна змінювати візуальну атмосферу міст та місцевостей, надаючи їм новий характер та ідентичність. Водночас, він може викликати дискусії щодо естетичних, етичних та соціокультурних аспектів, сприяючи формуванню глибокого та різноманітного діалогу в суспільстві.

Стінопис є розповсюдженим і в сучасному світі, особливо у зв'язку з російсько-українською війною. Таким чином молодь виражає власний погляд на дійсність, що і зумовлює актуальність нашої роботи. *Об'єктом дослідження* є

стінопис як візуальна форма мистецтва та засіб комунікації.

Предметом дослідження є процес самовираження сучасної молоді через стінопис. Це включає в себе мотивації, техніки, тематику та вплив стінопису на суспільну свідомість.

Мета дослідження – аналіз ролі стінопису у вираженні ідей, цінностей та переживань сучасної молоді, а також розуміння його впливу на формування культурного середовища та сприйняття громадськістю.

Досягнення мети передбачає вирішення **наступних завдань**:

- обґрунтування стінопису як соціально-культурного явища, зокрема з'ясування історії його походження та соціо-культурних підходів до пояснення його змісту і сутності;
- визначення різновидів і форм стінопису;
- з'ясування характеристик і особливостей молоді як суб'єкту та об'єкту стріт-арту;
- виявлення впливу стріт-арту, зокрема стінопису-граффіті на свідомість молоді;
- з'ясування особливостей стінописного руху в Україні під час війни;
- репрезентація форм і способів самовираження молоді через стріт-арт;
- визначення трендів в сучасному стінописі та їх вплив на формування ціннісних орієнтацій молоді.

Методи дослідження. У дослідженні використані загальнонаукові методи: аналіз, синтез, дедукція, історично-порівняльний метод, а також спеціальні: візуальне вуличне спостереження, соціальних мереж та медіа, анкетне опитування.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у тому, що її теоретичні та емпіричні результати можна використати при викладанні таких дисциплін, як «Соціологія мистецтва», «Соціологія молоді», а також використовувати для формування мистецьких смаків у студентів.

Апробація роботи. Результати кваліфікаційного дослідження оприлюднено на

XI Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи», організаторами якої були МОН України, Дніпровський державний технічний університет та Дніпропетровське відділення САУ, яка відбулася 16-17 травня 2024 р. Тема виступу: «Стріт-арт як форма самовиразу молоді в умовах російсько-української війни» (програма конференції додається), які оприлюднені у статті: Лоба нова А.С., Терещенко В.К. Стріт-арт як форма самовиразу молоді в умовах російсько-української війни.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, 9 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (28 джерел), 7 рисунків, 1 діаграми, 2 додатків. Загальний обсяг роботи 52 сторінки, зокрема основного тексту – 44 сторінки.

РОЗДІЛ 1. СТІНОПИС ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

\

1.1. Стінопис як соціально-культурне явище: визначення та історія походження

Стінопис – це вид образотворчого мистецтва, який полягає у створенні живописних або рельєфних композицій на стінах або стелях будівель. Це давнє мистецьке явище, яке має глибокі історичні коріння і знаходиться на перетині культурних, релігійних та соціальних впливів [12, с. 140]. Іноді стінопис називають монументальним живописом, який пов'язаний з архітектурою та має значний розмір, самостійний і важливий образний зміст і важливе суспільне значення. Його можна знайти як в інтер'єрі, так і в екстер'єрі будівель, прикрашаючи стіни, стелі, підлогу та інші архітектурні елементи [12, с. 143].

Художник-монументаліст, який працює в архітектурному середовищі, має володіти різноманітними технічними й технологічними навичками. Він повинен враховувати архітектурні умови, містобудівну ситуацію, стильові особливості об'єкта та інші фактори, щоб створити твір, що гармонійно поєднується з будівлею і доповнює її стиль.

Одним із прикладів монументального живопису є фрески, мозаїки, вітражі, енкавстика, сграфіто та інші види розписів, які можна знайти на будівлях стародавніх храмів, палаців, архітектурних пам'яток та сучасних споруд.

У монументальному живописі особливо важлива гармонія між живописом і архітектурою, оскільки він повинен не лише прикрашати будівлю, але й доповнювати її стиль та виражати суспільно значимі ідеї.

Стінопис бере початок з глибокої давнини й досяг високого ступеня

розвитку ще задовго до того часу, коли власне живопис розвинувся в самостійне мистецтво, що відокремилося від архітектури й отримало назву станкового живопису. Монументальний й взагалі настінний декоративний живопис становить собою самостійний розділ у живописному мистецтві. Саме тому художник, що приступає до прикраси стін розписами, повинен мати спеціальну художню підготовку. Монументальний живопис має й самостійну техніку, де базою для неї слугує не полотно, а стіни будівлі, побудовані з матеріалів, властивості яких необхідно знати, що вимагає спеціальної підготовки. Технічні пізнання необхідні для живописця й при їх відсутності настінний декоративний живопис унеможлиблюється.

Станковий живопис традиційно виконувався на дереві або полотні, в той час як настінний живопис нерідко використовував камінь, цеглу та інші будівельні матеріали як основу. Основа настінного живопису часто збігалася з матеріалом, з якого була зведена споруда. Це робить вивчення специфіки такої основи корисним для розуміння історії, часу створення та атрибуції настінних розписів [12, с. 144].

Хоча стінопис виконувався безпосередньо на будівельних матеріалах, існували випадки, коли настінні розписи передували попереднім тинкуванням поверхні. Товщина цього тиньку коливалася залежно від матеріалу стіни, і в ряді випадків його можна розглядати як основу для стінопису. Такий підхід дозволяв художникам використовувати різні техніки написання, такі як олійний, клейовий та темперний живопис.

У XIV–XV столітті Ченніно Д'Андреа Ченніні в своєму творі «Книга про мистецтво» надавав рекомендації щодо виконання стінописів. Ці рекомендації включали такі кроки, як очищення поверхні, тинкування, створення прикрас, полірування, малювання та закінчення як на вологому, так і на сухому тиньку. Ці інструкції відображали загальні практики того часу, коли художники виконували свої настінні роботи. Ченніні вважав, що мистецтво стінопису є «найприємнішою та прекрасною роботою» і наголошував на значенні передачі цих знань від

вчителя до учня [12, с. 145].

Дослідження техніки настінного живопису давньоруських художників включає питання щодо її походження та становлення. Виявлено, що руська техніка взаємодіє з класичним живописом Середньовіччя та раннього Відродження в Італії, проте вона має власний розвиток. Від XII до XIV століття усі розписи мали спільну техніку, але відрізнялися колоритом. Вивченням техніки настінного живопису займалися ієромонах Діонісій Фурнаграфіот та інші дослідники.

На території України монументальне мистецтво почало розвиватися ще з часів Київської Русі. У XVI столітті в українському настінному розписі проявилися національні риси. У XVII та XVIII століттях настінними розписами оздоблювалися релігійні споруди, а вже у XVIII — на початку XIX століття з'явилася місцева тематика. Український художник Дмитро Іванович Яворницький вивчав історію мистецтва народу та розвиток настінного розпису. Різноманітність стилів та технік настінного розпису в Україні відображає історію та культуру народу [12, с. 145].

Беззаперечним є те, що монументальне мистецтво є одним з видів образотворчого мистецтва, що активно впливає на формування навколишнього середовища людини й належить до найдавніших проявів її творчості. Художня сутність полягає у репрезентації соціальних, релігійних, філософських, політичних ідей, що розкривають образну модель світогляду представників живопису. Монументальний живопис змінюється під впливом сучасних тенденцій, що обумовлюється новими соціокультурними потребами та архітектонікою інтер'єру. Мета діяльності монументалістів полягає в перетворенні архітектурного простору, внесенні в нього нових естетичних форм. Після становлення незалежності України її художнє життя, а також ставлення до культурної спадщини зазнали кардинальних змін у порівнянні з часами Радянського Союзу. З початку 1990-х років монументальне мистецтво для багатьох стало ледь не уособленням

пережитків попередньої епохи. Однак, протягом останніх десятиліть утвердилась нова художня практика, в процесі якої суспільство познайомилося з такими напрямками, як «графіті», «мурал» та «стрит-арт». Відокремлення одне-від-одного через визначення понять є важливим й актуальним питанням, оскільки деякі теоретики схильні долучати до «стрит-арту» всі типи зображень, які створюються не комерційними організаціями або безпосередньо владою чи партіями (реклама, агітаційні матеріали), а окремими індивідуумами або цілими спільнотами. Графіті, на думку деяких дослідників, є частиною міського досвіду молоді та молодіжних субкультур, які використовують доступний міський простір для реалізації себе, своїх прагнень. Стрит-арт – значно ширший вид мистецтва, спрямований на комунікацію з максимально великою аудиторією, набагато символічніший та фігуративніший [9, с. 28].

Отже, стінопис бере свій початок ще з найдавніших часів, а в сучасному світі трансформувався у різні прояви вуличного мистецтва.

1.2 Соціо-культурні підходи до пояснення змісту і сутності стінопису

Соціо-культурні підходи до розуміння змісту і сутності стінопису досліджують взаємозв'язок між мистецтвом та суспільством, а також вплив культурних, соціальних та політичних контекстів на творчий процес та сприйняття мистецтва.

Одним із ключових аспектів соціо-культурного підходу є аналіз функцій, які виконує стінопис у відповідних культурно-історичних умовах. Це такі функції, як:

1. Символічна функція. Стінопис виконує роль символу соціального статусу, релігійних переконань, ідентичності та інших культурних аспектів. Наприклад, він може бути використаний для підкреслення важливості та значущості певної історичної події, релігійного обряду або соціального

ідеалу. Комуникативна функція. Стінопис служить засобом комунікації між спільнотами або поколіннями, передаючи історичні, релігійні, моральні та естетичні цінності. Він може розповідати історії, передавати знання та відображати культурний дух епохи.

2. Ідеологічна функція. Стінопис є інструментом влади або політичних установ, відображаючи державні ідеології, політичні погляди або пропагандуючи певні соціальні та політичні концепції. Він може бути засобом упорядкування та контролю соціальних структур та установ.

3. Естетична функція. Стінопис створює естетичне задоволення, сприяючи формуванню культурної спадщини та розвитку художнього смаку. Він може надихати, вражати та захоплювати глядачів своєю красою та мистецькою виразністю.

4. Соціальна функція. Стінопис сприяє формуванню соціальних ідентичностей, зміцнювати соціальні зв'язки та спільноти, а також підвищувати соціальну свідомість та обізнаність про культурні та історичні традиції [13, с. 189].

Застосовуючи соціо-культурний підхід до розуміння стінопису, дослідники можуть отримати глибше розуміння та аналіз значення та впливу цього виду мистецтва на суспільство. Соціо-культурний підхід дозволяє розглядати стінопис як складову культурного контексту, в якому він був створений, а також визначати його роль у формуванні та вираженні ідеології, цінностей та ідентичності суспільства.

1.3. Різновиди і форми стінопису

Стінопис – це мистецьке зображення або декоративний орнамент, що наноситься безпосередньо на стіни або стелі будівель або інших споруд. Він може приймати різноманітні форми та виявлятися у різних стилях та техніках.

Темпера – це художня техніка, яка поєднує будь-який клей з будь-якою олією, і також називається темперою. Вона використовується для створення мистецьких творів, де фарби змішуються з клеєм, утворюючи емульсію. Такий спосіб живопису був поширеним в античному світі, в епоху Візантії, Середньовіччя та Епоху Відродження [13, с. 56].

Фарби на основі емульсії з використанням яєць для закріплення на поверхні були відомі й застосовувалися ще в давні часи, наприклад, в Єгипті в III—II тисячоліттях до н.е. Вони використовувалися в архітектурних розписах античного світу, у Візантії, у Середньовіччя та в період Відродження. У Європі художники широко використовували фарби на основі емульсії, зокрема темперу, як на стінах, так і на дошках.

Темперні фарби мають свої переваги, але і недоліки. Серед переваг - стійкість та відсутність тріщин, які часто виникають у фарб на основі олії. Проте темперні фарби мають і технологічні недоліки, такі як мала атмосферостійкість та проблеми з довговічністю творів.

В епоху Відродження в Італії виникли проблеми з використанням фарб на основі натуральних емульсій, зокрема темпер, через їхню малу атмосферостійкість та проблеми зі збереженням. Це спонукало до розробки нових типів фарб на основі штучних емульсій, таких як казеїново-олійна емульсія. Ці фарби, такі як казеїново-олійна темпера, були більш стійкими та мали кращі характеристики, ніж фарби на основі натуральних емульсій.

Темперні фарби наносяться тонкими шарами одна поряд з іншою, без змішування, і застосовуються штрихуванням і тонуванням. Це дозволяє досягти рівномірного покриття без утворення тріщин або інших дефектів, таких як ефект кракелюру.

Проблематичність використання темпер викликала пошуки художників нових матеріалів, які могли б забезпечити краще втілення їхніх художніх задумів і водночас були б більш довговічними та міцними. Фарби на основі яєчної емульсії

були популярними до кінця XVI століття в Італії та до XVII століття в інших країнах Західної Європи. Проте вони мали свої недоліки, які обумовлені були нестійкістю складу та складнощами у збереженні творів. Олійні фарби, які також використовувалися у стінопису, мали подібні проблеми зі збереженням, особливо через їхню непридатність для роботи на поверхнях з вапняком і лужними солями, що містилися у тиньку. Ця проблема стала особливо актуальною у випадку криволінійних поверхонь, де використання підрамника було неефективним. Художники намагалися вирішити цю проблему за допомогою ізоляційних шарів, але такі заходи були не завжди ефективними. Таким чином, олійні фарби використовувалися у стінописі, але переважно на полотнах, які потім монтувалися на стіни або на підрамники [13, с. 71].

Клейові фарби є одними з найстаріших матеріалів, які використовувалися в стінопису на протязі багатьох століть. Вони зазвичай містять тваринний або рослинний клей, отриманий з відходів м'ясних або шкіряних продуктів, а також зерен пшениці або жита. Однак клейові фарби мають свої недоліки, зокрема, вони виявляють відносно низьку атмосферостійкість, що призводить до втрати яскравості та свіжості барвистого шару. У вологих приміщеннях, де є перепади температури, клей може руйнуватися, що призводить до лущення та відшаровування фарби, зробивши розпис непридатним.

Однак у приміщеннях з достатньою освітленістю та сухим кліматом розпис клейовими фарбами може зберігатися протягом довгих років, зберігаючи свою красу. З урахуванням простоти виготовлення та низької вартості матеріалів, клейові фарби широко використовуються. Крім того, фарби на основі казеїнового клею мають переваги перед іншими клейовими фарбами, забезпечуючи міцніший та більш атмосферостійкий барвистий шар, який може бути тривалим.

Особливу цікавість представляє Домініканський монастир у Львові, де знайдено розписи виконані в різних техніках. Композиції виконані у клейовій фарбі та олійній темпері, що свідчить про використання різних матеріалів

для стінопису в межах одного приміщення [13, с. 86].

Силікатні фарби використовують рідке скло, що є водним розчином лужного силікату і кремнезему, яке отримують з розчинного скла шляхом сплавлення кварцового піску з содою або поташем при високих температурах і тиску. Ці фарби мають широкий спектр застосування в архітектурі та отримали високу оцінку від художників і суспільства за їх ефективність, атмосферостійкість та декоративність. Вони є більш економічними у порівнянні з іншими типами фарб і мають високі технологічні показники, універсальні властивості та широкі можливості застосування на різних будівельних поверхнях, таких як бетон, тиньк, цегла, скло і інші. Ці фарби також відзначаються швидким висиханням, не токсичністю, відсутністю запаху, простотою в приготуванні та зручністю в роботі. Їх насичені кольорові шари мають високу міцність і стійкість до різних умов експлуатації, таких як вода, світло, мороз, хімічні речовини та термічні впливи, і забезпечують водонепроникний захист для поверхонь будівель [13, с. 93].

Стінопис хоч і має давню історію, але розповсюджений і зараз. Існує кілька видів такого виду мистецтва.

Фреска – це техніка стінопису, при якій фарба наноситься на вологий шар гіпсу або іншого в'язкого матеріалу, який затвердіє після висихання, забезпечуючи довговічність зображення.

Фрескове мистецтво виникло у давні часи, коли господарі вілл і палаців прикрашали свої стіни розписами та мозаїками. Серед них славиться помпейський стиль, що став символом вишуканості та майстерності. У період Відродження відбувся найбільший розквіт цієї техніки, коли вони стали не лише модним елементом інтер'єру, а й візуальним вираженням багатства та розкіші у палацових приміщеннях.

З плином часу мистецтво фрескового живопису постійно удосконалювалося. Появлялися нові типи фарб, змінювалися техніки нанесення малюнків на стіни. Сьогодні справжні натуральні матеріали, такі як спеціальне вапно для фрески, вже

важко знайти. Замість цього, фреска стала сучасним зображенням на стіні, створеним за допомогою акрилових фарб або цифрового друку.

Використання фрескового мистецтва в сучасному дизайні інтер'єру дає можливість створювати унікальні твори мистецтва, які відображають дух сучасності та індивідуальність. Техніка фрески залишається популярною в сучасному мистецтві, надаючи можливість творити неповторні шедеври, які прикрашають і збагачують приміщення будь-якого стилю.

Фреска часто використовується для створення муралів на стінах церков, будинків, палаців та інших споруд.

Сікстинська капела – це один з найвідоміших прикладів фрескового мистецтва, розташований у Ватиканській палаці у Римі. Стіни та стеля цієї капели прикрашені величними фресками таких майстрів, як Мікеланджело, що стали вершинним досягненням Ренесансного мистецтва.

У 1508-1512 роках Мікеланджело працював над стелею та стінами капели, створюючи одні з найвидатніших шедеврів світового мистецтва. Його роботи, зокрема, включають в себе знамениті фрески «Створення Адама» та «Суд Божий».

Сікстинська капела не лише архітектурний шедевр, але і справжнє скарбниця мистецтва. Відвідування капели стає незабутнім досвідом для любителів мистецтва та історії.

Скломозаїка – це техніка, при якій маленькі кольорові кусочки скла або інших матеріалів (таких як кераміка або камінь) кріпляться до поверхні для створення образів або орнаменту.

Історично скломозаїка використовувалася в античних цивілізаціях, таких як давній Рим, Греція та Вавилон, у середньовічній та ренесансній архітектурі для прикраси церковних споруд та монументів, для оздоблення вітражів у церквах, мечетях, палацах та інших історичних будівлях.

Сьогодні скломозаїка залишається популярною мистецькою технікою, використовуваною як у сучасній архітектурі, так і в мистецтві. Вона дозволяє

створювати унікальні та вражаючі зображення, які відображають багат шаровість кольору та текстури, а також додають естетичного вигляду до будь-якого приміщення чи об'єкту.

Стрит-арт – це форма мистецтва, яка виникла на вулицях та інших громадських місцях, які доступні для всіх. Вона може включати в себе графіті, мурали, наклейки, постери та інші види вуличного мистецтва. Ця форма мистецтва нерідко використовується для вираження соціальних, політичних або культурних повідомлень, а також для прикрашання та трансформації публічних просторів. Стрит-арт часто є частиною графіті-культури, але відрізняється від традиційного графіті тим, що частіше має більш широкую аудиторію та акцентується на виразності та естетиці.

Мурал – це велике зображення або малюнок, що наноситься на стіну або стелю, часто за допомогою фарб або спреїв. Він може мати різноманітні стилі та теми і часто використовується для мистецької експресії, політичного або соціального повідомлення або декоративного оздоблення громадських просторів.

Мурал є важливою складовою сучасного міського ландшафту та культурного життя, він вносить кольори, виразність та індивідуальність в міські простори, дозволяючи митцям виражати свої думки, почуття та ідеї, а також спілкуватися з глядачами через мистецтво.

Графіті – це форма вуличного мистецтва, яка часто включає в себе написи, зображення або орнамент, нанесені на стіни або інші поверхні в публічних місцях. Графіті може мати різноманітні стилі та теми, від абстрактних малюнків до політичних або соціальних заяв.

Графіті вважається формою виразу та самовираження для художників, які бажають поділитися своїми думками, ідеями та емоціями з громадськістю. Це також може бути засобом висловлення політичних або соціальних поглядів, а також способом підтримки або протесту. У той же час, може бути способом прикрасити громадські простори та зробити їх більш цікавими та привабливими

[13, с. 115].

Отже, ці різновиди та форми стінопису представляють різноманітність мистецтва, що виявляється на поверхнях будівель та інших споруд, віддзеркалюючи культурні, історичні та соціальні контексти свого часу.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження було проведено аналіз стінопису як важливого соціально-культурного явища. Зокрема, було розглянуто його визначення та історію походження, що підкреслило його значення для розвитку мистецтва та культури на протязі віків. Визначено, що стінопис відіграє важливу роль у вираженні та розповсюдженні соціокультурних цінностей та ідей, а також є необхідним засобом візуального спілкування між суспільством та мистецькою спільнотою.

Стінопис досяг високого розвитку задовго до появи самостійного мистецтва живопису, яке відокремилося від архітектури та отримало назву станкового живопису. Монументальний і взагалі настінний декоративний живопис становить самостійний розділ у мистецтві живопису.

Стінопис може набувати різноманітних форм і виявлятися у різних стилях та техніках: від абстрактних геометричних композицій до реалістичних зображень, від традиційних ручних технік до сучасних цифрових методів – стінопис є простором для безмежної творчості та інновацій. Ця різноманітність виразності дозволяє створювати унікальні та захоплюючі твори мистецтва, які вражають глядачів та відображають багатогранність мистецької творчості.

РОЗДІЛ 2

СТІНОПИС ЯК ФОРМА САМОВИРАЖЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

2.1. Молодь як суб'єкт і об'єкт стінопису: характеристики і особливості

Молодість – це не тільки біологічний, але і соціальний процес, що діалектично пов'язаний саме з відновленням суспільства як у демографічному, так і соціальному плані. Молодь, натомість є не просто об'єктом – спадкоємцем матеріальних і духовних багатств суспільства, а суб'єктом – перетворювачем суспільних відносин [11, с. 83].

Питання про молодь як суб'єкт і об'єкт суспільних перетворень є принципово важливим при розгляді молодіжних проблем. І тут ми стикаємося з реальним протиріччям, що мало місце зовсім недавно.

Роль молоді як суб'єкта та об'єкта в історичному процесі розвитку суспільства досить специфічна. З точки зору механізму соціалізації молоді спочатку молода людина, вступаючи в життя, є об'єктом впливу соціальних умов, сім'ї, друзів, інститутів навчання і освіти, а потім у процесі дорослішання та переходу від дитинства до юності вчиться й починає сама творити світ, тобто стає суб'єктом усіх соціально-економічних, політичних та суспільних перетворень.

Так, наприклад ЮНЕСКО з 1979 по 1989 роки було прийнято понад 100 документів, що стосуються проблем молоді і у більшості з них підкреслювалося, що молоді люди самі, власною працею повинні реалізовувати свої цілі, будувати свою долю. Тобто, ЮНЕСКО проголошувала те, що у нашій країні практично не здійснювалося молодіжна політика [27].

Дійсно, у минулому молодь у суспільстві цілковито розглядалася як об'єкт впливу, відновлення не лише трудових ресурсів, поколінь, але і заздалегідь запрограмованих ідей і громадянської позиції у десятків тисяч юнаків та дівчат.

Наприклад, сорокова сесія Генеральної Асамблеї ООН (1985 р.), характеризуючи проблеми молоді, звернула увагу на те, що «молоді люди відіграють подвійну, з першого погляду, суперечливу роль з одного боку, вони активно сприяють процесу соціальних змін, а з іншого, – стають його «жертвами» (документ «Керівні принципи для довготривалого планування і здійснення відповідних наступних заходів стосовно молоді»). Тобто становище молоді у світі було оцінене, як напружене, тобто молодь визнавалася однією з найбільш уразливих у соціальному відношенні груп населення [27].

Варто зазначити, що більшість зарубіжних і вітчизняних науковців відзначають, що молодь є соціально-демографічною групою, що відрізняється комплексом певних характеристик, обмежена віковими рамками, специфічними соціальними ролями, статусом і соціальними позиціями.

Ми розуміємо термін «молодь» як особливу групу, що має свої соціально-демографічні, морально-етичні, культурні, політичні та інші характеристики, перебуває на стадії трудового й соціального самовизначення, прагне до самореалізації, самоствердження та розвитку своїх особистісних можливостей.

На стадії молодості особистість приймає життєво важливі рішення, отримує професійну освіту, створює сім'ю, народжує дітей, засвоює професійні ролі та складає основне коло спілкування [27].

Віковий період молодості характеризується завершенням переходу від юності до статусу дорослості. У 1960-х роках в ООН були визначені межі молодіжного віку в інтервалі 15–24 роки [11, с. 94]. Загалом вікові межі молоді у світі коливаються в інтервалі від 13 до 35 років. У Європі молоддю вважають осіб віком від 15 до 30 років. Повністю підтримуємо В. Лісовського в тому, що ознакою покоління є не лише вік, але й єдність переконань, цілей, спільність

переживань і ставлення до життя, оскільки з віком покоління не втрачає соціальних рис, вихованих епохою [27].

З'ясувавши, що молодь є соціально-демографічною групою, припускаємо, що всередині її активно розвиваються процеси диференціації. Йдеться про розподіл молоді на страти, соціальні групи, що суттєво різняться за матеріальним становищем, освітою, стилем життя.

Ураховуючи специфіку групових відносин, Ю. Вишневський та В. Шапко запропонували диференціювати молодь за типами, а саме:

- стратифікаційна – коли в кожній спільності, страті можна виділити молодіжний шар (молоді підприємці, науковці, робітники тощо);
- вікова – цілісний процес соціалізації та індивідуалізації молоді розмежовується на певні часові етапи й відповідні їм вікові групи всередині молоді;
- субкультурна – критерієм диференціації слугують відмінності різних груп молоді за способом і стилем життя, характером ціннісних орієнтацій і установок [27].

Молоде покоління як об'єкт і суб'єкт бере участь у соціальних перетвореннях, оскільки воно саме намагається впливати на суспільне життя, згуртувавшись в об'єднання, громадські структури, і, власне, відчуває на собі вплив суспільних перетворень через політику, яку проводить суспільство стосовно молоді.

Реакція на такі соціальні перетворення від молодого покоління часто проявляється через різні мистецькі процеси, зокрема і через стінопис, намагаючись впливати на суспільні процеси та висловлювати свої погляди та позиції. Він дозволяє молодому поколінню відобразити свої ідеї, переконання та протести через мистецьке вираження на вулицях та інших громадських місцях. Стінопис може стати платформою для висловлення невдоволення політикою, культурою, економікою або іншими аспектами суспільства, а також для

пропаганди позитивних змін та сприяння соціальним рухам.

Таким чином, стінопис може бути важливим інструментом у соціальних перетвореннях, дозволяючи молодому поколінню виразити свої думки та почуття громадськості.

2.2. Стріт-арт та його вплив на свідомість молоді

Сучасний стріт-арт займає важливе місце в мистецькому світі і відіграє ключову роль у висвітленні актуальних соціально-економічних, політичних проблем через самовираження вуличних митців. Хоча довгий час він сприймався як маргінальне явище, вважаючи графіті формою вандалізму, проте його популярність та значення визнані завдяки його соціальним та економічним аспектам, що приваблюють шанувальників. Розвиток стріт-арту потребує систематизації теоретичних та практичних аспектів, особливо з урахуванням нових напрямів, таких як мурал-арт та нітінг-арт.

Стріт-арт – це форма мистецтва, яка виникла на вулицях міст і містечок. Вона охоплює різноманітні твори мистецтва, такі як графіті, муралі, наклейки, постери, стенсілі (шаблони) та інші види візуального виразу.

Стріт-арт зазвичай розміщується на громадських місцях, таких як стіни будівель, міста, трамваї, сходи, а також може бути представлений на спеціальному виразі та часто висловлює соціальні, політичні або екологічні повідомлення.

Рис.2.2.1. Мурал, присвячений Кузьмі Скрябіну

Шило О.В., Івашко О.Д зазначають, що сучасний стріт-арт є новітнім різновидом монументального мистецтва, побудованого на новітніх засадах естетики. Разом з цим при дослідженнях стріт-арту розрізняють стріт-арт як різновид практики монументального мистецтва сучасності та теоретичну проблематику стріт-арту як монументального мистецтва, через те, що численна кількість населення бачить стріт-арт тільки проявом вандалізму, не вбачаючи в ньому естетичної складової. Стріт-арт можна вважати спадкоємцем монументального мистецтва з попередніх періодів з усталеними традиціями [9, с. 27].

Історія стріт-арту сягає стародавніх часів, коли наскальні малюнки вважалися першими проявами цієї форми мистецтва. Однак більш сучасні прояви стріт-арту вважаються спадщиною Сполучених Штатів Америки, де вже у 1930-х роках хулігани почали створювати графіті на стінах і вагонах.

До 1970-х років стріт-арт виявлявся переважно у вигляді поодиноких написів. Такі особистості, як Дерріл Маккрей під псевдонімом Cornbread, та райтер Такі, активно впливали на розвиток цього мистецтва, створюючи графіті з різними темами, включаючи кохання та міське життя. З поширенням стріт-арту місто почало заповнюватися «тегами», що є першими проявами вуличного мистецтва.

З часом стріт-арт став більш професійним і здобув широке визнання завдяки співпраці з комерційними організаціями та модними брендами. Художники Лі

Кіньонес і Жан-Мішель Баскія додали естетичність та змістове навантаження до своїх творінь, зробивши їх більш витонченими та привабливими для широкої аудиторії.

У Європі стріт-арт активно розвивався з 80-х років, зокрема на західній стороні Берлінської стіни, яка стала грандіозним полотном для багатьох художників. В Парижі і Лондоні вуличні художники висловлювали свої ідеї через трафаретні зображення та іронічні написи, а також залишали свій відбиток на стінах будинків.

Бенксі, англійський художник, став відомим у 90-ті роки завдяки своїм сильним та проникливим роботам, які відображали проблеми сучасного суспільства. Його твори відзначаються унікальністю та талантом, і він увійшов до списку ста найвпливовіших діячів світу [6]. Під час російсько-української війни він приїхав до України на Київщину і створив унікальні стінописи у Бучі, які увійшли в історію його творчості.

Street-art або стріт-арт є одним з наймолодших та значних явищ культури сучасного міста й мегаполісів. В Україні, не зважаючи на молодий вік художників та митців, цей вид мистецтва нараховує десяток років й є об'єктом дослідження науковців та теоретиків, художників, дизайнерів та правозахисників. На сьогодні серед спеціалістів з творчості поширена думка, що тлумачити термін «Street art, Стрит арт» можна як вуличне мистецтво, що включає тільки графіті – малювання аерозольною фарбою. Проте з цим визначенням доцільно не погодитися, адже термін «графіті» походить від італ. *grafficare* – дряпати та уособлює техніки дряпання настінних написів, рисунків [6].

На відміну від графіті у стріт-арті застосовується для створення композицій не лише балончиками з фарбою. Набір інструментарію представників мистецтва включає крейду, пластик, трафарети, ізоляційну стрічку, стикери та багато іншого, зокрема лазерні проекції та світлодіодні інсталяції. Вуличні художники повинні бути озброєні фотоапаратом чи кінокамерою, адже їх твори вкрай недовговічні

[23, с. 60].

Останні два десятиліття демонструється вибух інтересу до стріт-арту серед різних людей, як художників, так і любителів: фотографів, туристів, просто молодих людей, почувши про славу Бенксі (який своїм фільмом «Вихід через сувенірну крамницю» зробив більше, ніж будь-хто або, для популяризації знання про сучасну стріт-арт сцену). Феномен постійно розвивається, вже переходячи в нову якість: мультиплікуються стилі і техніки вуличного мистецтва, зростає кількість яскравих і послідовних мистецьких проєктів, регулярно поповнюється міжнародний пантеон відомих імен, збільшується число районів, неофіційно «відданих» під стріт-арт міською владою (Уільямсбург в Нью-Йорку, Іст-Енд в Лондоні, Кройцберг в Берліні, Штерншанце в Гамбурзі) [6]. Величезну роль у розвитку стріт-арту як міжнародного феномена зіграв Інтернет: сотні сайтів і співтовариств любителів вуличного мистецтва допомагають встановленню репутації і самоосвіти; дуже зросла мобільність художників, вільно спілкуються з колегами, які подорожують з метою розписувати стіни в інші країни; в деяких містах з'явилися стріт-арт тури, розраховані на просунутих туристів, охочих побачити конкретні роботи, вже знайомі їм з Інтернету [6].

Україна також не залишилася осторонь стріт-арту, особливо у контексті соціальних та політичних перетворень, які відбуваються в країні у XXI столітті. Це стимулювало активних та обізнаних митців втілювати свої художні ідеї в новому форматі на вулицях. Українці взяли активну участь у дискусіях щодо сучасних художніх течій, представлених численними муралами у різних містах країни.

Ця активна дискусія породжує різні погляди на вуличне мистецтво: деякі вважають, що мурали не мають художньої цінності і не є мистецтвом, і тому не варто їх уважати. Інші, навпаки, вбачають у вуличному живописі не лише естетичну, а й соціальну важливість, вважаючи його прикрасою для сучасного міста.

Спiрним став i мурал на Андрiївському узвозi у Києвi, що зображує «сумну» українську дiвчину. Цей об'єкт викликав критику як за вiдсутнiсть художнього смаку, так i за невiдповiднiсть традицiйним уявленням про українську жiночнiсть. Проте автори муралу стверджують, що вiн має глибокий сенс i вiдображає iхнє бачення суспiльної ситуацiї та вiру у «ренесанс» України.

Рис. 2.2.2. Мурал «Українська дiвчина». м.Київ

Ще один мурал у Києвi, на Великій Житомирській, що зображає «Святого Юрiя», став об'єктом палких дискусiй. Хоча тема художньої цiнностi цього твору не була особливо розглянута, багато фахiвцiв вiдзначили його. Зарубiжнi митцi також високо оцiнили цю роботу (див.: рис.2.2.3.)

Мурал мiстить символiчне зображення воiна-козака з головою сокола, який бореться з великим змiєм, що втiлює iдею вiчного протистояння добра i зла, незламностi духу українського народу та його прагнення до свободи. Цей смисловий змiст був основою для обговорення серед громадськостi.

Стріт-арт також став популярним у інших містах України, наприклад, у Сумах. Тут можна побачити як копії відомих картин, так і оригінальні мистецькі твори. При цьому соціальні проблеми, хоча і залишаються актуальними, поступово починають уступати місце світоглядним та філософським питанням: парадокси людського буття, смисл життя та смерті, розуміння волі і проблеми вибору.

Отже, стріт-арт є не просто художнім, але й філософським рухом, який став невід'ємною складовою сучасного урбанізованого простору. Це форма мистецтва, яка дозволяє митцям висловлювати актуальні питання сьогодення, такі як свобода, рівність, цінність життя, справедливість та любов, за допомогою образотворчих засобів.

Формат стріт-арту надає художникам можливість реалізувати найсміливіші творчі ідеї, оскільки вони вільні від канонічних правил інших мистецьких форматів. Українські міста, які часто були сприйняті як бідні таневиразні післярадянські простори, прикрашаються та перетворюються завдяки вуличному малярству.

Рис.2.2.3 Мурал «Святий Юрій». м. Київ.

Історія українського муралу тісно пов'язана з історією становлення української культурної ідентичності. Це також сприяє піднесенню патріотизму, усвідомленню національної самобутності та неповторності. Через стріт-арт українські митці відтворюють і висловлюють не лише естетичні ідеї, але й глибокі філософські та соціокультурні концепції, що робить їх роботи значущими для суспільства.

2.3. Стінопис-графіті як форма самовираження сучасної молоді

Сучасне вуличне графіті є однією з форм комунікації та самовираження переважно молодіжних та міських субкультур. Воно виявляється у створенні зображень, які можуть бути шрифтовими або сюжетними, на стінах будівель, у внутрішніх приміщеннях громадських місць, на огорожах, транспорті та інших об'єктах. Графіті має кілька основних жанрів, серед яких теги – короткі стилізовані написи, які часто є підписами автора та виконані з використанням одноколових фарб або інших матеріалів. Також варто відзначити мурали – великі багатоколові малюнки, які можуть містити різноманітні сюжети та підписи або літери. Зазвичай авторство графіті є анонімним, а підписи представлені псевдонімами або творчими нікнеймами.

У сучасній науці існує чимало класифікацій графіті, зокрема за принципом авторства (гендерним, субкультурним, віковим), публічністю, за тематикою і жанрами тощо. Детальна класифікація цього феномену не є завданням нашого дослідження. Аналізуючи лише можливість використання графіті з метою розповсюдження соціальної реклами, ми зупинимось на кількох розвідках, що визначають мотиви створення цих зображень і їхні можливі функції. А. Тихонов визначає графіті, як один з методів уголос заявити про свої ідеї; як інструмент, що обов'язково присутній в арсеналі будь-якого повноцінного активістського руху, орієнтованого на боротьбу із «системою». На думку дослідника, чимало прикладів

графіті – це меседж: «політичний, ідеологічний, соціальний, культурний або який-небудь інший. По суті справи, меседж – це якраз те, що мотивує вуличного художника (якщо, звичайно, він не зайнятий виключно саморозвитком в умовах підвищеного адреналіну), це – суть графіті» [2, с. 68].

Графіті як синкретичне явище привертало увагу фольклористів, лінгвістів, антропологів, психологів, соціологів. Дослідник Дж. М. Гедсбі ще в 1995 році запропонував наступну класифікацію до дослідження графіті: антропологічний, гендерний, кількісний, лінгвістичний, фольклористичний, естетичний, мотиваційний, превентивний та популярний. Цінними виявились дослідження феномену графіті з точки зору соціальних аспектів існування, пов'язані із особливостями молодіжного життя та субкультур, адже молодь – обличчя нації, вона ж найчастіше виступає автором вуличного мистецтва. Серед них праці О. Бажкової, І. Гловахи, І. Абель, П. Кобези, К. Шумова та М. Лур'є, О. Новинської та інших. Грунтовні праці присвячено розкриттю політичних графіті, психології вуличних малярів, дослідженню прадавніх графіті, настінних написів та малюнків різних епох. Так аналізом стародавніх графіті займалися С. Висоцький, О. Євдокимова та інші [8].

Поняття «графіті» походить від італійського «grafficare» – дряпати (дослівно «надряпані») і перш за все воно означало графіті-написи, видряпані на стінах будівель. Ці написи постають явищем історичного характеру, властиві різним країнам, кожна із яких має власну історію виникнення та розвитку стилів настінних написів і малюнків – від традиційних діалогів на стінах культових споруд до найсучасніших настінних малюнків, що виконуються за допомогою балонів. Крім того, графіті є явищем соціального характеру, тому його неможливо розглядати поза історичним контекстом чи культурними традиціями країни побутування [8].

Початки графіті можна відслідкувати ще до III тисячоліття до н.е., коли люди наносили малюнки-пиктограми за допомогою кісток тварин або пігментів,

роблячи це як частину ритуальних обрядів у священних місцях. Українська традиція графіті сягає своїми коріннями ще до часів Київської Русі, як свідчать написи та малюнки на стінах храмів, таких як Софіївський собор у Києві. Ці написи та малюнки відображали уявлення тогочасного суспільства та його релігійні погляди. Сучасні форми графіті з'явилися у початку ХХ століття, спочатку у США, де їх використовували кримінальні угруповання для позначення своєї території. Згодом, з появою аерозольної фарби та розвитком молодіжних субкультур у 1980-х роках, графіті стало популярним у Східній Європі. Це явище послужило засобом самовираження та вираження ідей та цінностей, відрізняючись від загальноприйнятих стандартів. Сьогодні стріт-арт, який включає в себе графіті, є важливою складовою сучасного мистецтва, яке відображає урбаністичний характер та розміщується в громадських місцях. Цей жанр розширюється та еволюціонує, включаючи у себе різноманітні форми та напрямки, такі як урбан графіті, пост-графіті та нео-графіті.

Графіті є не лише мистецьким виразом, але й формою кодованого тексту, символіка якого відтворює певні аспекти культурного, політичного або громадського життя суспільства, в якому діють його автори. Важливим елементом розуміння графіті є сам контекст, який розкриває основний зміст і сенс конкретного твору, підкреслюючи його віднесеність до загальної традиції і визначеність у певному соціокультурному середовищі.

Термін «графіті» у сучасній лінгвістиці має широке значення і охоплює різноманітні структурно-семантичні типи фразеологічних одиниць. Це викликає включення до англійських словників оборотів, що не мають прямого відношення до художнього мистецтва, таких як «графіті». Оскільки вже існують назви для інших структурно-семантичних типів фразеологічних одиниць, термін «графіті» може бути застосований до нового типу, який ще не має відповідної назви. Наприклад, такі фразеологічні одиниці можуть бути спрямованими на комунікацію, навіть якщо вони не пов'язані з прислів'ями.

Написи-графіті часто складаються з речень, але вони відрізняються від інших фразеологічних одиниць, таких як прислів'я, з точки зору функціонального призначення. Наприклад, прислів'я не мають директивного або оцінювального характеру, що часто притаманне написам у стилі графіті. Прислів'я також характеризуються більшою абстракцією, ніж графіті.

Графіті має різноманітний зміст і охоплює всі аспекти молодіжного життя. Вони можуть висловлювати соціальні погляди, оцінювати соціальний статус або матеріальний стан, роздуми про міжособистісні взаємини, слугувати як оголошення або повідомлення, виражати інтимні думки або політичні переконання, відображати культурні та музичні уподобання, а також виражати асоціальні погляди.

Отже, кожен зображений на стіні образ є своєрідним знаком, навіть якщо це графіті-підписи. Зазвичай тільки виконавці залишають підпис під графіті, що стає своєрідним символом визначеного стилю або візерунка. Використання запозичених образів та символів у київських графіті свідчить про бажання авторів та їхньої аудиторії показати причетність до інших культур і традицій. Графіті відображають реальні процеси, які відбуваються у свідомості представників певного соціуму.

Висновки до розділу 2

У другому розділі розкриваються важливі аспекти використання стінопису як засобу самовираження молодді, яка виступає як суб'єкт та об'єкт цього виду виду мистецтва. Молодість відображається не лише на біологічному рівні, але й у соціальному контексті як динамічний процес, що відтворюється в житті суспільства. Молодь виступає як не лише об'єкт, який спадкоємець матеріальних і

духовних цінностей суспільства, але й суб'єкт, що активно перетворює суспільні відносини.

Стрит-арт впливає на свідомість молоді, спонукаючи до роздумів над соціальними, політичними та культурними питаннями. Його нестандартність та доступність роблять його ефективним засобом комунікації та мобілізації громадської думки.

Стінопис-граффіті стає важливим засобом самовираження сучасної молоді. Він дозволяє виражати свої думки, емоції та ідеї через мистецьке вираження, а також вносити свій внесок у формування міського ландшафту та культурної спадщини.

РОЗДІЛ 3. СТІНОПИСНИЙ РУХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

3.1. Програма соціологічного дослідження стану стінопису в Україні під час війни

Сучасні українські митці, дотримуючись національно-історичних та символічних тем, надають розписам на стінах більшу експресію та актуальність, відтворюючи сучасні теми та сюжетні лінії. Вони особливо звертають увагу на підбір кольорової гами, щоб максимально передати емоційне навантаження та відображення змісту.

Головною ознакою сучасного стінопису в Україні залишається його зміст. Мистецтво на стінах вулиць відіграє важливу роль у формуванні громадської думки, стимулює обговорення актуальних проблем та надає голос тим, хто зазвичай не має можливості висловити свої погляди через традиційні канали масової комунікації. Такі роботи часто стають митцями-активістами, що просувають певні соціальні або політичні погляди через свої твори.

Зміст сучасного стінопису в Україні може бути дуже різноманітним: від відображення історичних подій та культурних символів до віддзеркалення сучасних проблем, які турбують суспільство. Важливо, щоб такі роботи не лише були естетично привабливими, а й мали сенс та внесок у соціальну дискусію.

У вуличному мистецтві України, особливо після подій 2014 року, коли країна стала свідком серії важливих історичних подій та військових конфліктів, відчутно зросла сила патріотичних почуттів серед українців. Використання синьо-жовтих кольорів в стінописах стало важливим символом вищих ступенів патріотизму. Синій колір втілює гордість за рідну землю та незалежність, а жовтий виражає надію, щирість і єднання нації. Обидва кольори мають глибокі

символічні значення, пов'язані з національною ідентичністю та історією України.

Сучасні муралісти активно використовують синьо-жовту палітру у своїх роботах, щоб виразно підкреслити свою патріотичну позицію. Кожен образ на їхніх творах спрямований на зміцнення національних почуттів та підтримку громадського духу. Особливу увагу відводиться образу української жінки, яка втілює в собі не лише ніжність і чуттєвість, але й сміливість, рішучість і патріотичність. Вона стає символом сучасної жіночої сили, що активно долучається до захисту країни та її незалежності.

Головним об'єктом і суб'єктом сучасного стріт-арту є молодь, адже саме вона задає сучасні тренди у суспільстві. Для того, щоб зрозуміти, який вплив має стінопис на їх свідомість, ми провели соціологічне дослідження серед респондентів міста Києва.

Актуальність дослідження у тому, ця проблема є важливою для сучасного суспільства. *Мета* – вивчення впливу стріт-арту на свідомість молоді, розкриття ставлення молоді до стріт-арту, виявлення можливих змін у свідомості та поведінці через взаємодію з цим мистецьким видом.

Об'єкт дослідження – молодь міста Києва (рандомна вибірка), 100 осіб.

Предмет дослідження – вплив стріт-арту на свідомість.

Досягнення мети підпорядковане вирішенню таких завдань:

1. Провести анкетування серед молоді міста Києва щодо стріт-арту.
2. Вивчити ставлення молоді до стріт-арту.
3. Виявити зміни у свідомості та поведінці молоді, спричинені стріт-артом.

Взаємодія зі стріт-артом може спричинити зміни в свідомості молоді, сприяючи розвитку критичного мислення та творчих здібностей.

У ході дослідження використано такі методи: анкетування, візуальне вуличне спостереження, кількісний та якісний аналіз.

Структура анкети відображає всі аспекти дослідження, включаючи питання про ставлення до стріт-арту, частоту зустрічі та вплив на свідомість (див. Додаток А).

3.2. Репрезентація форм і способів самовираження молоді через стріт-арт

Стріт-арт – глобальний тренд в українському мистецтві, який останнім часом звучить все більш впевнено. В рамках проекту Art United Us фасади створили не тільки художники з «вуличним» бекграундом, а й ті, хто зазвичай займається живописом, - так, одним з учасників фестивалю був Ілля Чичкан.

Крім того, в українському стріт-арт зазвучали і нові імена: восени 2015 року в Києві фасади розписали харків'яни Олександр Брітц і Олександр Гребенюк. Брітц, наприклад, до цього створював тільки станкові роботи, і масштабна стіна в місті стала для нього абсолютно новим досвідом.

Свій перший малюнок на фасаді створив молодий український художник Артем Прут, що займається створенням яскравих поп-сюрреалістичних картин. В Україні з'явилися талановиті та перспективні стріт-арт-художники, у яких є шанс розписувати фасади поряд з визнаними світовими зірками.

За останні роки на вулицях столиці з'явилося дуже багато якісних графіті, які по праву можна назвати новими міськими пам'ятками. Столичний стріт-арт уже давно перестав бути маргінальним мистецтвом, кияни ставляться до творчості вуличних художників лояльно. І це не дивно, адже картини, намальовані на стінах будинків, трансформаторних будках і огорожах, в більшості своїй служать прикрасою міста. Найчастіше художники звертаються до гострих соціальних тем, а в останні роки столицю захлеснула хвиля патріотичного графіті.

У 2017 році сайт I Support Street Art (ISSA) зібрав кращі, на їхню думку, стріт-арт роботи 2017 року. Команда ISSA вже багато років публікує творіння

вуличних художників зі всього світу, у їх числі опинилися і мурали у двох українських містах – Києві і Харкові [9, с. 28].

На сьогодні створено проєкт «Київмурал» – каталог київських муралів. Це спроба зібрати в одному місці інформацію про стінописи у Києві: їх історію, місцезнаходження та авторів [10, с. 47].

Характерною особливістю мурал-арту є діяльність художників під псевдонімами та їх анонімність. Сьогодні у Києві вуличне мистецтво представлено розписами таких художників: FintanMagee, SebastianVelasco, Pastel, RekaOne, Millo (FrancescoGiorgino), MataRuda, JamesBullough, ROA, Ino, Gaia, SethGlobalpainter, OlaRondiak, KalkovAndrew, AnastasiaBelous, Innerfields, INO, Dourone, DimaFatum, PaolaDelfin, AnaMarietta, RustamSalemgaraevakaQbic, AlexandraStepanenkaSasha Q, Klone, ChzzZavoyovnik та інші. Очевидно, що через відсутність законодавчого регулювання цього виду мистецтва в Україні художники воліють перебувати у анонімності [10, с. 47].

З початку повномасштабної війни український стінопис набрав нових обертів і має найчастіше патріотичний характер. Таким чином художники виявляють своє бажання найскорішої перемоги.

Рис. 3.2.1. Мурал «Красавица терпіти не буде». Автор К.Качановський

Рівненський художник Костянтин Качановський з початку війни малює патріотичні стінописи у рідному місті. Він створив мурал-відповідь президенту Росії, який назвав «Красавіца терпіти не буде» (див.: рис. 3.2.1). Художник зобразив дівчину з кулеметом на плечі, яка символізує Україну та її бойовий дух. Намалював її ще у квітні 2022 році на одному із будинків по вулиці Соборній [18].

Київ став третім містом в Україні, де створили стрит-арт з відомим сапером псом Патроном (рис.3.2.2.). Мурал можна побачити в парку «Відрадний». Ініціатором стінопису став «Київзеленбуд» Солом'янського району, а підтримали таку ідею й допомогли її втілити пара художників Віталій Гідеван та Олена Нойна [18].

Рис.3.2.2. Мурал «Патрон». Автори В. Гідеван та О. Нойна

Донецький художник Олександр Корбан створив особливий мурал у той час, коли проходили бої за визволення Бучі та Ірпеня (див.: рис.3.2.3). На стіні він

зобразив руки військового, які намагаються зшити прапор в одне ціле, що символізує повернення територіальної цілісності України [18].

Рис.3.2.3. Мурал у м.Ірпінь «Україна єдина». Автор О.Кобан.

Патріотичний мурал «Свята Джавеліна» є одним із найвідоміших та найбільш обговорюваних стінописів у Києві. Мурал створений за ініціативою однойменного благодійного проекту Saint Javelin, заснованого колишнім канадським журналістом з українським корінням Крістіаном Борисом. Зобразити цей стрит-арт доручили творчій групі з Харкова Kailas-V [18].

А на одній із вулиць Ужгорода українці можуть помилуватись муралом «Пташка з колосками» (див.: рис. 3.2.4.). З'явилась вона на місці зображення радянського вождя В. Леніна, що було на стіні багатоповерхівки. Активісти вирішили замінити його на патріотичний мурал, а підтримали їх у цьому троє художників[18].

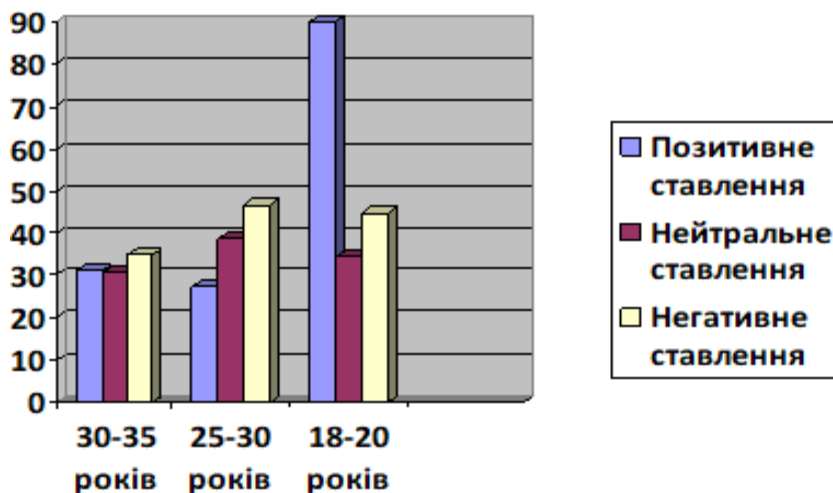
Рис. 3.2.4. Мурал «Пташка з колосками». Автор митці м.Ужгород

Аналіз сучасного вуличного мистецтва, зокрема одного з видів – мурал-арту, дозволив нам виокремити тематику робіт художників:

- культура та спорт;
- проблеми глобального потепління;
- проблеми діяльності людини та впливу цієї діяльності на природу;
- споконвічна проблема «добра і зла»;
- патріотична тематика («відродження України») та тематика українських традицій;
- проблематика батьків та дітей [9, с. 28].

Спостереження показали, що мешканці Києва активно обговорюють мурали у живому спілкуванні і в соціальних мережах. Від 2022 року кількість малюнків у столиці значно зросла, що говорить про зацікавлення молоддю цим видом мистецтва.

У дослідженні взяли участь 100 випадкових киянина віком від 18 до 35 років. Як показало анкетування, то більш молоді респонденти ставляться до стріт-арту більш позитивно, ніж жителі старше 30 років. Ці дані наведено у діаграмі 3.2.1.

Діаграма 3.2.1. Ставлення респондентів до стріт-арту.

Проведене соціологічне дослідження показало, до ідеї розмальовування старих сірих стін кияни ставляться позитивно, але при цьому висловлюють деякі зауваження. Так, наприклад, багато хто сумнівається в необхідності розміщувати мурали на старих будинках в історичному центрі міста. На їхню думку, органічніше вони виглядали б на звичайній багатоповерхівці у спальному районі Києва. Також більшість не бачить сенсу створювати мурали на неутеплених фасадах.

На запитання, чи впливають мурали на їх свідомість, більшість респондентів відповіли, що так. Але уточнили, що з початком повномасштабного вторгнення цей вплив став сильнішим.

Вочевидь вуличне мистецтво України стало важливим інструментом висловлення патріотичних почуттів та підтримки національних ідей, а використання синьо-жовтої палітри в роботах муралістів є важливим символом національної гордості та єднання, зокрема і молоді.

Отже, у період повномасштабної війни Україна виявляє свою сміливість та стійкість, а увесь український народ проявляє непохитність. Це надихає на створення патріотичних муралів, які надають нам сил із упевненістю продовжувати боротьбу. Проведене соціологічне дослідження показало, що сучасний стріт-арт впливає на свідомість молоді.

3.3. Тренди в сучасному стінописі та їх вплив на формування ціннісних орієнтацій молоді

Сучасний стінопис як форма вуличного мистецтва відображає актуальні тенденції та цінності суспільства. Тренди в сучасному стінописі та їх вплив на формування ціннісних орієнтацій молоді:

1. Патріотизм та національна гордість. Україна не одна зірка, Злиднів позаду, Вільна Україна. Мурали, які відзначають важливі історичні події, героїзують національних лідерів та відображають символіку держави, зміцнюють почуття патріотизму серед молоді.

2. Соціальна справедливість та активізм. Мурали, що показують протестні рухи, страйки або висловлюють підтримку різних груп населення (наприклад, мігранти, люди з інвалідністю), спонукають молодь до соціальної активності та боротьби за справедливість. Екологічна свідомість. Малюнки, присвячені проблемам довкілля, кліматичним змінам та екологічній свідомості, нагадують про важливість охорони природи та стимулюють молодь до дій для збереження планети.

3. Соціокультурна рефлексія. Мурали відображають сучасні соціокультурні тенденції, такі як мультимедіа, інтернет-меми або популярні тенденції в музиці та моді. Це допомагає молоді відчувати себе частиною сучасного культурного контексту.

4. Підтримка індивідуальності та самовираження. Мурали, що відображають різноманітність індивідуальних ідентичностей та відкритість до різних поглядів, стимулюють молодь до вільного самовираження та прийняття своєї унікальності.

Ці тренди в сучасному стінописі можуть впливати на формування ціннісних орієнтацій молоді, спонукаючи їх до активної участі в суспільному житті, підтримки соціальних змін та розвитку більш свідомого та екологічно орієнтованого способу життя.

Висновки до розділу 3

Сучасні українські художники використовують національно-історичні теми

та символіку, щоб надати розписам на стінах більшу виразність і актуальність. Вони активно відтворюють сучасні теми та сюжети, звертаючи особливу увагу на підбір кольорової гами для максимального передання емоційного навантаження та відтворення змісту.

Суттєвою ознакою сучасного стінопису в Україні залишається його змістовне наповнення. Це підтвердило і соціологічне дослідження-анкетування серед респондентів молодого віку міста Києва. В опитуванні взяли участь випадкові перехожі у кількості 100 осіб.

Аналізуючи відповіді, можемо стверджувати, що мистецтво на стінах вулиць має значний вплив на формування громадської думки, спонукає до обговорень актуальних проблем і дає голос тим, хто зазвичай не може висловити свої погляди через традиційні масові медіа. Такі твори часто є роботами активістів-художників, які просувають певні соціальні або політичні погляди через свої роботи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі виконано *важливе наукове завдання* – з'ясовано роль стінопису у вираженні ідей, цінностей та переживань сучасної молоді, а також досліджено його вплив на формування культурного середовища та сприйняття громадськістю.

На виконання першого завдання, обґрунтовано, що стріт-арт або стінопис як соціально-культурне явище, являє собою новий вид декоративно-прикладного та монументального мистецтва, яке шляхом інтеграції різних форм образотворчого мистецтва реалізується у вуличному просторі, залучаючи до його утілення молодих митців. Стінопис бере свій початок ще з найдавніших часів, а в сучасному світі трансформувався у різні прояви вуличного мистецтва. Стріт-арт зародився у 1950-60-х роках в місті Філадельфії (США) у вигляді художньої течії «графіті», у 1980-х рр. – у Франції. Але історичне коріння стінопису сягає європейських витворів XIV–XV століття, а традиція українського графіті бере початок ще за часів Київської Русі.

Українська сучасна графіті-культура почала зароджуватися на рубежі 1980-1990-х років переважно на ґрунті музичних захоплень молоді. Субкультури графіті в Україні вже понад 10 років. Вона почала розвиватися спочатку в західному регіоні (у таких містах як Львів, Луцьк, Тернопіль, а згодом розповсюдилася в Києві, Одесі та інших містах.

Соціо-культурний підхід дозволяє розглядати стінопис як складову культурного контексту, в якому він був створений, а також визначати його роль у формуванні та вираженні ідеології, цінностей та ідентичності суспільства. Стріт-арт у сучасному світі виконує такі функції: символічну, комунікативну, ідеологічну, естетичну, соціальну.

Стінопис може набувати різноманітних форм: фресок, скломозаїки, муралів,

графіті і виявлятися у різних стилях та техніках: від абстрактних геометричних композицій до реалістичних зображень, від традиційних ручних технік до сучасних цифрових методів – стінопис є простором для безмежної творчості та інновацій.

На виконання другого завдання, з'ясовано, що молоде покоління як об'єкт і суб'єкт бере участь у соціальних перетвореннях, оскільки воно саме намагається впливати на суспільне життя, згуртувавшись в об'єднання, громадські структури, і, власне, відчуває на собі вплив суспільних перетворень через політику, яку проводить суспільство стосовно молоді.

Стріт-арт впливає на свідомість молоді, спонукаючи до роздумів над соціальними, політичними та культурними питаннями. Його нестандартність та доступність роблять його ефективним засобом комунікації та мобілізації громадської думки. Стінопис-графіті стає важливим засобом самовираження сучасної молоді. Він дозволяє виражати свої думки, емоції та ідеї через мистецьке вираження, а також вносити свій внесок у формування міського ландшафту та культурної спадщини. Стінопис став платформою для висловлення невдоволення політикою, культурою, економікою або іншими аспектами суспільства, а також для пропаганди позитивних змін та сприяння соціальним рухам.

На виконання третього завдання, з'ясовано, що реакція молоді, особливо молодих митців на російську агресію часто проявляється через різні мистецькі процеси, зокрема і через стінопис. Спостереження показали, що мешканці Києва активно обговорюють мурали у живому спілкуванні і в соціальних мережах. Від 2022 року кількість малюнків у столиці значно зросла, що говорить про зацікавлення молоддю цим видом мистецтва.

Він дозволяє молодому поколінню відобразити свої ідеї, переконання та протести через мистецьке вираження на вулицях та інших громадських місцях. У містах України з'явилися мурали з молодих митців з національною українською та патріотичною тематикою, наприклад, «Святий Юрій», «Українська дівчина»,

«Свята Джавеліна», «Пес Патрон» в Києві, «Красавица терпіти не буде» в Рівно, «Пташка з колосками».в Ужгороді та інші.

На виконання четвертого завдання, у процесі соціологічного опитування молодих киян виявлено, що до ідеї розмальовування старих сірих стін вони ставляться позитивно, і на думку більшості з них, мурали позитивно впливають на їх свідомість. Але уточнили, що з початком повномасштабного вторгнення цей вплив став сильнішим. Суттєвою ознакою сучасного стінопису в Україні залишається його змістовне наповнення. Це підтвердило і соціологічне дослідження-анкетування серед респондентів молодого віку міста Києва. В опитуванні взяли участь випадкові перехожі у кількості 100 осіб.

Аналізуючи відповіді, можемо стверджувати, що мистецтво на стінах вулиць має значний вплив на формування громадської думки, спонукає до обговорень актуальних проблем і дає голос тим, хто зазвичай не може висловити свої погляди через традиційні масові медіа. Такі твори часто є роботами активістів-художників, які просувають певні соціальні або політичні погляди через свої роботи.

На виконання п'ятого завдання, обґрунтовані основні тренди сучасного стріт-арту в Україні: патріотизм та національна гордість, соціальна справедливість та активізм, соціокультурна рефлексія, підтримка індивідуальності та самовираження, які впливають на формування ціннісних орієнтацій молоді, спонукаючи їх до активної участі в суспільному житті, підтримки соціальних змін та розвиток більш свідомого та екологічно орієнтованого способу життя.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що мету досягнуто, завдання виконано, гіпотези підтверджено.

Основними рекомендаціями, які можуть бути запропоновані на основі результатів дослідження стріт-арту, є наступні:

1. У формуванні молодіжної політики в Україні врахувати стрімкий розвиток стріт-арту у підлітковому та молодіжному мистецькому середовищі і

розробити перспективні плани використання вуличного мистецтва у відбудові зруйнованої інфраструктури у повоєнні часи за участю підлітків та молоді.

2. У шкільних освітніх курсах ввести факультативи з опанування методики стріт-арту для формування мистецької майстерності у школярів та студентів.

3. У законодавстві щодо архітектурної забудови міських просторів алокацій врахувати правові вимоги щодо вуличних митців та їх творів.

4. Формувати у підлітків та молоді національні та патріотичні почуття у реалізації ними своїх художніх смаків.

Отже стріт-арт (вуличне мистецтво) України стало важливим інструментом формування молодіжної свідомості, висловлення патріотичних почуттів та підтримки національних ідей, а використання синьо-жовтої палітри в роботах муралістів є важливим символом національної гордості та єднання, зокрема і молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бажкова Є.В., Лур'є М.Л., Шумов К. Е. Міські графіті. *Арт журнал «AZH»*. URL : <http://www.azh.com.ua/lib/miski-grafiti> (дата звернення 12.03.2024).
2. Баклажов О. Графіті як культурний коментар. *Українська культура : Культурно-освітній та літературно-мистецький ілюстрований журнал*. 2012. № 2/3. С. 66-72.
3. Боева С. Ю. Основні тенденції розвитку образотворчого мистецтва в сучасній Україні. *Сторінки історії*. 2013. Вип. 36. С. 176–191.
4. Бондвір мистецтва: де з'явився, як розвивався і куди прийшов стріт-арт. URL : <https://platfor.ma/magazine/text-sq/street-heroes/street-art-history/> (дата звернення 12.03.2024).
5. Бутко Л., Василенко Д, Осадчий В. Стилістичний потенціал українських краєвидів Мане-Каца як основа формування сучасних концепцій дизайн-проектування. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжв. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Вид. дім «Гельветика», 2022. Вип. 57. Т. 1. С. 75–80.
6. Васюріна А., Клімова А. Стріт-акт як соціально-естетичний феномен урбанізованого Простору URL: [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/82935/1](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/82935/1) (дата звернення 19.03.2024).
7. Гаврилюк Б. Процес легалізації та розвитку мурал-арту в Києві. *Концептуальна ревіталізація міста. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Вид. дім «Гельветика». 2022. Вип 50. С. 77–83.
8. Грицюк О. Вуличне малярство: візуалізація цінностей, ідей, естетичних

поглядів та осмислення людиною свого місця у світі. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/214869616.pdf> (дата звернення 22.03.2024).

9. Денисенко Я.А. Місце streetartу на щаблі мистецтв. *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва*. 2015. С. 26-29.

10. Думасенко С., Татарова І. Мурал-арт у контексті мистецтвознавчої теорії. *Аркадія*. 2016. Випуск № 1. С. 44-48.

11. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

12. Єфімова А. Сучасне мистецтво в міському просторі: перспективи та шляхи розвитку в Україні. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 28. С. 143-152.

13. Єфімова А. Художні практики в урбаністичних просторах кінця ХХ–початку ХХІ століття (досвід Західної України) : дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.05. Львів, 2017. 329 с.

14. Кайс З. В. Залучення соціальних інститутів до графіті-дискурсу як шлях подолання вандалізму. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2013. № 1. С. 32-39.

15. Кайс З. В. Суперечливість і неоднозначність графіті (репрезентація смислу та руйнація урбаністичного простору). *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. 2012. Т. 20, вип. 22 (4). С. 156-161.

16. Кайс. З. В. Як вироджується графіті (трансформація культури аерозольного балону). *ФіП*. 2017. Випуск 2. С. 123-130.

17. Колісник О. В., Пономарьова Н. С. Мурали як засіб соціальних комунікацій. Порівняння світового досвіду URL: <https://artdesign.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/33/2019/10/62> (дата звернення 12.03.2024).

18. Патріотичні мурали, створені під час війни URL: https://realestate.24tv.ua/top-muraliv-ukrayini-patriotichni-malyunki-stvoreni-chas-viyni_n2244039 (дата звернення 12.04.2024).
19. Петровська Ю. Р., Петрович М. Б. Інтеграція мурал-арту в міське середовище. *Науковий вісник будівництва*. 2021. т. 105. № 3. С. 265–271.
20. Правдохін В. Мурали як засіб переформатування міського простору. *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі : кол. моногр. / за заг. ред. В. В. Карпова*. Рига : «Baltija Publishing», 2021. С. 128–146.
21. Провотар Н. І. Олішевська Ю. А., Мезенцев К. В., Кравченко К. О. Вуличне мистецтво у міському просторі: розміщення та сприйняття у містах України. *Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2021. Вип. 55. С. 216–231.
22. Прокопович Т. А., Галькун Т. Д. Живопис в умовах воєнного часу. Як змінилося мистецтво під час війни – колористика, тенденції, сюжет. Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти : матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. С. 99–102.
23. Романенко Н. Г., Г. Романенко, Я. М. Вискварка, О. В. Галицька. Street-art та його розвиток на вулицях міста Черкаси. *Теорія та практика дизайну*. 2013. Вип. 4. С. 53-64.
24. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури : монографія. Вид. друге, перероб. і доп. Київ : НАКККіМ, 2016. 352 с.
25. Федоренко С., Бутко Л., Осадчий В. Український мурал періоду російсько-української війни: проєктний та соціокультурний вимір URL : http://www.apfn-journal.in.ua/archive/64_2023/part_2/22.pdf (дата звернення 02.03.2024).
26. Червонюк О. А. Світлообраз України на тлі війни: екстраграфітійна імплементація. *Культурологічна думка: щорічник наукових праць*. Київ : Інститут

культурології Національної академії мистецтв України. 2022. № 22. С. 112– 130.

27. Чернета С. Сучасні характеристики молоді як об'єкта та суб'єкта в системі соціальних послуг. URL : <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/234185>(дата звернення 08.03.2024).

28. Шеменьова Ю. В. Мурали України у світовому стріт-арті: формотворення, пластичне моделювання, художньо образні особливості : дис. ... д. філософ : 023 / Ю. В. Шеменьова ; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ. 2021. 437 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета-опитувальник «Вплив стріт-арту на свідомість молоді»

Шановна Пані Чи Пане!

Я, Віолетта Терещенко, студентка бакалаврату спеціальності «Соціологія масових комунікацій, журналістики та реклами» Криворізького державного педагогічного університету, пишу кваліфікаційну роботу на тему «Стріт-арт та його вплив на свідомість молоді».

Прошу Вас долучитися до опитування з цієї теми.

Анкета анонімна, але Ваша думка має велике значення для нас.

Прохання відповісти на наступні питання чесно та об'єктивно.

1. Ваш вік:
 - Менше 18
 - 18-24
 - 25-30
 - 31-40
 - Більше 40
2. Стать:
 - Чоловіча
 - Жіноча
3. Місце проживання:
 - Місто
 - Село
4. Чи знаєте ви, що таке стріт-арт?
 - Так
 - Ні
5. Як часто ви зустрічаєте стріт-арт у вашому місті/селі?
 - Щодня
 - Кілька разів на тиждень

- Рідко
 - Ніколи
6. Як ви ставитеся до стріт-арту?
- Дуже позитивно
 - Позитивно
 - Нейтрально
 - Негативно
 - Дуже негативно
7. Чи вважаєте ви, що стріт-арт може вплинути на свідомість молоді?
- Так
 - Ні
8. Чи може стріт-арт змінити ваше сприйняття навколишньому світі світу?
- Так
 - Ні
9. Чи потрібен стріт-арт у сучасному світі?
- Так
 - Ні

Дякуємо за участь у нашому дослідженні!
Бережіть себе і своїх близьких!
Все буде Україна!

ФОТО МУРАЛІВ В УКРАЇНІ

Фото 1. Мурал «Україна»

Фото 2. Мурал «Слобожанка» в Авдіївці